

© Дудник В.М., Фурман В.Г., Король Т. Г.

УДК: 37.091.2:378.147-057/775

Дудник В.М., Фурман В.Г., Король Т. Г.

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Резюме. В роботі обговорюється значення застосування інтерактивних технологій навчального процесу в освітній системі студентів вищих медичних закладів, а саме, кейс-методу, як самостійної діяльності студентів в змодельованій ситуації. Це дає можливість об'єднати теоретичну підготовку та практичні навички, дозволяє застосувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань.

Ключові слова: інтерактивні технології, кейс - метод.

Вступ

Реалізація реформи вищої медичної освіти в Україні передбачає зміну характеру освітньої системи, змісту, методів, форм і технологій навчання. Психолого-педагогічна готовність викладачів вищих медичних навчальних закладів потребує свого подальшого розвитку. Освітня діяльність вищих навчальних закладів України на теперішній час передбачає гарантованість якості сформованих у їх випускників соціально та професійно важливих, глибоких, достатніх і відповідних до світових стандартів знань, умінь і навичок, що задовольняють вимоги сучасного ринку праці у будь-якій цивілізованій країні світу. Вона базується в освітньому просторі на концептуальних засадах Національної доктрини розвитку України, враховує міжнародні науково-технічні проекти і програми, які засновані на аналізі світових тенденцій розвитку вищої медичної освіти, застосуванні інноваційних технологій у навчанні і практиці [5].

Впровадження в освітній процес засобів і методик, які допомагають студентам "відкривати" себе, розкривати свою особистість сприятимуть підвищенню якості навчання студентів. До таких методик відносяться інтерактивні технології навчального процесу. Серед інтерактивних методів навчання у вищих навчальних закладах набирає все більшої популярності метод кейсів (Case - Study). Метод Case-Study або метод конкретних ситуацій є педагогічною технологією, котра заснована на моделюванні ситуацій або використанні реальної ситуації з метою аналізу даного випадку, виявлення проблем, пошуком альтернативних методів вирішення та прийняття оптимального рішення проблеми. Сутність кейс-методу полягає в самостійній діяльності студентів в змодельованій ситуації, яка дає можливість об'єднати теоретичну підготовку та практичні навички, дозволяє застосувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань. При цьому, студенти спільними зусиллями аналізують ситуацію - case і це дозволяє їм виробити практичне рішення, завершенням якого є оцінка запропонованих алгоритмів, вибір найкращого з них у контексті поставленого завдання чи проблеми [3].

Мета роботи - обґрунтувати та узагальнити досвід застосування кейс-методу для оцінки якості знань майбутніх лікарів.

Метод Case-Study сприяє розвитку у студентів самостійного мислення, вміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловлювати свою позицію. Водночас, мають можливість проявити і удосконалити аналітичні та оціночні навички, навчитися працювати в команді, знаходити найбільш раціональне вирішення заданої проблеми, що є необхідним для професійної діяльності. Складовими кейс-методу є: обговорення та дискусія [7].

На сьогодні співіснують дві класичні школи Case-Study - Гарвардська (американська) з пошуком єдиного вірного рішення та Манчестерська (європейська), яка припускає багатоваріантність вирішення проблеми. Лідером по збору і розповсюдженню кейсів є створений в 1973 році за ініціативою 22 вищих учбових закладів EuropeanCaseClearingHouse (ECCN). На даний час склад ECCN включає в себе майже 340 організацій, серед яких The Harvard Business School Publishing, Інститут розвитку менеджменту (IMB) в Лозанні, в Швейцарії - INSEAD, Фонтенбло у Франції, IESE в Барселоні, Лондонська бізнес - школа в Англії, а також Школа менеджменту в Кранфілді. У кожній з цих організацій своя колекція кейсів.

Вперше метод Case - Study був застосований в учбовому процесі в школі права Гарвардського університету в 1870 році. Введення цього методу в цій школі бізнесу почалось в 1920 році. Перші підбірки кейсів були опубліковані в 1925 році в Звітах Гарвардського університету про бізнес. Метод Case - Study здобув провідні засади в навчанні, активно використовується в закордонній практиці бізнес - освіти, є одним із найбільш ефективних способів навчання студентів, навичкам рішення типових проблем. Так, Гарвардська школа бізнесу виділяє майже 90% учбового часу на вирішення конкретних кейсів, зберігаючи пріоритетне значення методу Case - Study у навчанні бізнесу. Ситуаційне навчання за гарвардською методикою - це інтенсивний тренінг слухачів із застосуванням відео-

матеріалів, комп'ютерного та програмного забезпечення. У нашій країні методом Case - Study зацікавилися наприкінці XX століття. Використання методу Case-Study в практиці вищої професійної освіти є актуальним, що обумовлено по-перше, формуванням професійної компетентності, вмінь і навичок розумової праці, розвитком здібностей особистості - здібності до навчання, заміні парадигми мислення, вміння опрацювати великий об'єм інформації; по-друге, формуванням якісно нового спеціаліста, який здатний оптимально поводитись у різних ситуаціях, відрізнятися системністю та ефективністю дії в умовах кризи [1].

Окрім того, кейс передбачає опис конкретної ситуації, який використовують як педагогічний інструмент, для того щоб: пробудити інтерес, зацікавленість, заохотити до мислення та дискусії, глибше зрозуміти тему, розвинути уявлення, отримати підґрунтя для перевірки теорії, дослідження ідей, виявлення закономірностей, взаємозв'язків, формування гіпотез; розвинути і застосувати аналітичне і стратегічне мислення, вміння вирішувати проблеми і робити раціональні висновки, розвинути комунікаційні навички; поєднати теоретичні знання з реаліями життя, перетворити абстрактні знання у цінності і вміння студента; отримати додаткову інформацію, поглибити знання, переконатися у поглядах [2].

Метод Case-Study (метод ситуаційного навчання) має переваги над іншими методами навчання, а саме: акцент навчання переноситься не на оволодіння готовими знаннями, а на його вироблення, на співтворчість студента і викладача; звідси принципова відмінність методу Case-Study від традиційних методик - демократія в процесі отримання знань, коли студент рівноправний з іншими студентами і викладачем в процесі обговорення проблеми; результатом застосування методу є не тільки знання, але й навички професійної діяльності, клінічного мислення; у методі Case-Study долається класичний дефект традиційного навчання - "сухість" та не емоційність викладу матеріалу, оскільки в цьому методі багато творчої конкуренції і навіть боротьби, що іноді нагадує театральну виставу; безсумнівною перевагою методу ситуаційного аналізу є не тільки отримання знань і формування практичних навичок, але й розвиток системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок, своєрідного професійного світовідчуття.

Технологія методу - розробка моделі конкретної ситуації, що сталося в реальному житті, і відображається той комплекс знань і практичних навичок, які студентам потрібно отримати; при цьому викладач виступає в ролі ведучого, який генерує питання, фіксує відповіді, підтримує дискусію, тобто диспетчера процесу співтворчості [4].

Алгоритм діяльності викладача при використанні методу Case-Study складається з двох фаз. I фаза: планування кейсу, створення кейсу, формулювання запитань для аналізу клінічної ситуації в кейсі, розробка

методичного забезпечення студентів по аналізу кейсів і підготовці до обговорення, методичне забезпечення практичного заняття і з застосуванням кейс - методу. II фаза: безпосередня діяльність викладача при обговоренні кейса на занятті: вступне слово, організація дискусії або презентація, забезпечення ділового настрою в аудиторії, оцінка індивідуального внеску студентів в аналіз ситуації, забезпечення організації роботи в малих групах студентів і взаємного обміну інформацією, підведення підсумків, заключне слово.

Викладач у своїй діяльності використовує наступні етапи роботи з Case - Study методом: підготовчий етап (під час цього етапу педагог, відповідно до мети і завдань заняття, вибирає потрібний кейс і підбирає літературу, необхідну для підготовки до заняття з використанням методу Case - Study), вступна частина (цей етап припускає короткий вступ педагога). Якщо учасники раніше не працювали за даним методом, необхідно познайомити їх з даним методом як з однією з форм активного навчання, коротко озвучити основні етапи їхньої подальшої роботи, а також позначити способи й критерії оцінки їхньої роботи на занятті за даним методом. Варто також звернути їхню увагу на принципи, що лежать в основі методу. На цьому етапі учасники роздають кейси, з якими вони будуть працювати, подається інструкція по роботі з ними, озвучується чітке формулювання завдання), розбір кейсів малими групами в складі 3 - 6 осіб (визначення основних проблем аналізованої ситуації, рівня виникнення проблем і прийняття рішень, мети й шляхів рішення головної проблеми, обмежень і вимог до рішень; підготовка до формулювання власних висновків та висновків перед групою), дискусія в загальній групі, підведення підсумків, заключне слово [4].

У своїй роботі викладачі керуються наступною класифікацією кейсів: 1. За типом задач: кейс - випадок - це короткий кейс, який розповідає про окремий випадок. Його можна використовувати під час лекції, для того, щоб проілюструвати певну ідею або підняти питання для обговорення. Даний кейс можна прочитати дуже швидко і тому студентам не потрібно готувати вдома. Кейс - вправа - надає студенту можливість застосовувати на практиці здобуті навички. Найчастіше використовується там, де необхідно провести кількісний аналіз. Кейс - ситуація - класичний кейс, що вимагає від студента аналізу ситуації. В ньому найчастіше ставиться запитання: "Чому ситуація набула такого розвитку і як становище можна виправити?". Кейс - ситуація, як правило вимагає чимало часу для ознайомлення, тому з метою економії часу бажано попередня підготовка вдома;

2. За ступенем складності: ілюстровані навчальні ситуації кейси, де на конкретному прикладі проходить навчання алгоритму прийняття рішення в певній ситуації; навчальні ситуації - кейси, де необхідно в конкретний період часу виявити і сформулювати пробле-

му, а потім самостійно прийняти рішення по її усуненню;прикладні вправи, де необхідно знайти шляхи виходу із конкретної ситуації.

3. За об'ємом і структурою інформації: Комплексні кейси: "класика жанру". Вони достатньо об'ємні (від 15 сторінок), містять багато детальної інформації, первинних даних, думки, взірці документів, причому ця інформація може бути недостатньою і слабо структуризовано. Міні - кейси: практичні ситуації, які описують певну бізнес-проблему в стислій формі ,

Висновки та перспективи подальших розробок

1. Кейс-метод належить до позаігрових імітаційних інтерактивних методів навчання, який є інструментом розвитку спілкування у практичній медичній роботі , що допомагає вирішити конкретні клінічні проблеми.

2. Метод забезпечує засвоєння теоретичних поло-

жень і сприяє опануванню практичними навичками, вихованню творчого підходу до аналізу клініко-лабораторних та інструментальних даних, сприяє фаховому становленню студента.

3. Метод навчає студента аналізу та синтезу при роботі з інформацією, працювати у професійній групі та колегіальному підходу вирішення задач.

4. Педагогічний потенціал методу сприяє позитивному розв'язанню спорів та дискусій, що виникають у медичному середовищі, оцінці альтернатив.

5. Метод дозволяє об'єктивно оцінити знання, практичні навички, професіональні вміння студентів, розвиває клінічне мислення кожного окремого студента виходячи із його власного інтелектуального потенціалу.

Цілком зрозуміло, що дану педагогічну технологію слід використовувати в органічному зв'язку з іншими методами навчання, в тому числі і традиційними, які формують у студентів обов'язкові нормативні значення.

Список літератури

1. Бугеря Т. М. Сутність міжпредметних зв'язків у процесі навчання професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів / Т. М. Бугеря // Педагогіка: наукові праці. - 2009. - Вип. 99, Т. 112. - С. 166-172.
2. Максименко С. Д. Науково-дослідницька діяльність студентів: метод. реком. [для слухачів ФПК викладачів I - IVр. а. ВМНЗ України] / Максименко С. Д., Філоненко М. М. - К., 2013. - 64 с.
3. Мілерян В. Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах: метод. посібник / В.Є. Мілерян. - К.: Хрещатик, 2004. - 80 с.
4. Скрипник З. Е. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case-study): навч.-метод. посібник / З.Е. Скрипник. - Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. - 145 с.
5. Філоненко М. М. Психолого-педагогічна готовність викладача ВМНЗ інноваційних умовах освіти / Філоненко М.М. // Гуманітарний вісник - Додаток 1 до Вип. 27, Том II (35) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". - К.: Гнозис, 2012. - С. 333-339.
6. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Нап. Образование. - 2003. - № 2. - С. 58-63.
7. Susan S. The case study as a research method / Susan S. - University of Texas at Austin, 2013. - 54 p.

Дудник В.М., Фурман В.Г., Король Т. Г.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Резюме. В работе обсуждается значение использования интерактивных технологий учебного процесса в образовательной системе студентов высших медицинских учреждений. Это касается кейс-метода в качестве самостоятельной деятельности студентов в смоделированной ситуации. Это дает возможность объединить теоретическую подготовку и практические навыки, позволяет использовать теоретические знания для решения практических заданий.

Ключевые слова: интерактивные технологии, кейс - метод.

Dudnyk V.M., Furman V.G., Korol T.G.

THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF EDUCATIONAL PROCESS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE STUDENTS OF HIGHER MEDICAL INSTITUTIONS

Summary. In this work the use of interactive technologies of educational process in educational system of students of higher medical institutions is discussed. It concerns a case method as an independent activity of students in the simulated situation. It gives an opportunity to unite theoretical training and practical skills. It allows to use theoretical knowledge for the solution of practical tasks.

Key words: interactive technologies, case method.

Рецензент - д.мед.н., проф. Токарчук Н.І.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2016р.

Дудник Вероніка Михайлівна - д.мед.н., проф., зав. кафедри педіатрії №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова; +38(067)7449148

Фурман Валентина Григорівна - к.мед.н., доц. кафедри педіатрії №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова; +38(067)4536840

Король Тетяна Григорівна - к.мед.н., асистент кафедри педіатрії №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова; +38(097)74648617